

La dansa de Balaguer

un relat d'Eduard V. Patsi (pseudònim)

Diu que diuen que el vell Ziryab donava voltes i voltes a una pregunta a la que no trobava resposta. Mentre caminava pels carrers de Balaguer, un poble preciós i alegre a tocar del riu Segre, es preguntava: com és que en aquesta vila on la gent treballa i passeja i canta i on la canalla juga a les places i les padrines expliquen històries... com és que aquí ningú no balla? Com és que mai no hi veig cap dansa? El Vell Ziryab va preguntar a la gent gran i a la gent menuda, va parlar amb homes i dones, va fer tertúlia a les botigues i a les tavernes, fins i tot va escoltar les paraules del vent i els murmuris del riu, però no va trobar la resposta a la gran pregunta: Per què aquí ningú no balla?

Decidit a treure'n l'entrellat, el vell Ziryab va pensar que el millor seria recórrer els pobles de La Noguera per veure si en d'altres indrets de la comarca la gent sí que ballava o si, per contra, a tot arreu passava el mateix que a Balaguer. Ziryab era un gran artista, un gran pensador i també un gran científic, i per això va començar la seva recerca de forma metòdica i planificada: va agafar un mapa, va marcar Balaguer com el centre de la investigació, va dibuixar un cercle amb un compàs i va decidir que faria un tomb pel territori seguint el camí que marquen les agulles d'un rellotge.

Així doncs, va començar a buscar la resposta a la seva pregunta anant cap a la una del migdia: Sant Llorenç de Montgai. L'alcalde li va parlar dels poblats prehistòrics que havien viscut en aquella zona, però al final li va confessar: "Amic meu, aquí no hi ha cap dansa". Ziryab va tornar a desplegar el mapa, va posar la línia sobre les dues del migdia i va arribar a La Sentiu de Sió. Allà hi havia restes d'un poblat ibèric, però tampoc va trobar cap dansa. Va seguir cap a on les busques del seu rellotge particular marcaven les tres i es va plantar a La Ràpita. Hi va trobar un fortí àrab molt bonic, però ningú li va parlar de cap dansa. A les quatre va trobar-hi Belcaire d'Urgell, a les cinc (i una mica lluny) Linyola, i a les sis Vallfogona de Balaguer, però enlloc van saber donar-li cap informació sobre la dansa.

Ziryab havia arribat a la meitat del recorregut. Encara li quedaven sis poblacions per visitar però començava a estar desanimat. I si es confirmava que allò de ballar no era el punt fort de la comarca? Semblava que les danses havien passat de llarg en aquella zona de gent treballadora que estimava el camp. Abans de treure cap conclusió definitiva va

fer el tomb complet per disposar de més informació. L'agulla que marcava les set en el seu mapa indicava la direcció de Menàrguens, on va trobar que a l'escut del poble hi havia una vaca... però cap dansa ni res que s'hi assemblés. A les vuit marcava Albesa, on va visitar un mosaic romà molt bonic, però on ningú no sabia res de la dansa. A les nou hi havia Algerri i a les deu, Castelló de Farfanya, totes dues viles amb castells imponents, però tampoc res que fes referència a la dansa. Seguint la direcció de les onze, Ziriyab va arribar a Os de Balaguer on va descobrir unes antiquíssimes pintures prehistòriques, però cap d'elles representava una dansa. Finalment, a les dotze en punt del rellotge geogràfic quedava el nucli de Gerb, on Ziriyab va visitar el castell i va acabar de confirmar que la dansa, tal com havia sospitat, no era l'expressió artística preferida a La Noguera.

De tornada cap a Balaguer, capficat i una mica decebut, Ziriyab va anar rumiant i donant tombs a tot allò que havia après en els darrers dies. El seu cap no parava de pensar: "Si no hi ha cap dansa a la comarca que convidi tothom a ballar, caldrà inventar-ne una, però... Qui la podria fer? Per on hauria de començar?". Va decidir que convocaria una reunió i faria una proposta a la gent de Balaguer: els calia una dansa que fes ballar tothom.

El dia de la reunió, la Plaça Mercadal es va omplir de gent: hi van anar veïns de tota la comarca, de tots els pobles que Ziriyab havia visitat buscant una dansa. Per saber d'on venia cadascú, Ziriyab els va col·locar en rotllana seguint l'ordre del seu rellotge: a la banda de dalt de la plaça es van situar els habitants de Gerb, com si marquessin les dotze en punt, a la banda de baix, a les sis, s'hi van posar els de Vallfogona, a les tres els de La Ràpita i a les nou, els d'Algerri. A mida que els balaguerins anaven arribant, se situaven entre mig dels representants dels pobles veïns.

Van parlar uns i van parlar els altres, van discutir i van proposar. Tothom va estar d'acord que necessitaven una dansa per poder ballar en els dies de festa i també quan els vingués de gust. Ballar era necessari per al cos i per a l'ànima, i els habitants de La Noguera tenien ganes de resoldre la situació. Ziriyab va demanar que tothom s'agafés de les mans i es va formar una gran rotllana. En aquell moment, un estol d'ocells va començar a volar al voltant de la plaça, sobre els caps dels presents. Hi havia cadeneres, estornells, mallerengues, gafarrons, merles i pinsans. Piulaven, cantaven i xiulaven tots alhora, i l'escàndol se sentia des del campanar del Sant Crist.

— Quants ocells! — va cridar Ziriyab des del bell mig de la plaça, espantant les aus que voleïaven per sobre el seu cap— Quants ocells!

Hi havia centenars d'ocells. Eren tossuts i no paraven de donar voltes. Mentre ho feien, refileven melodies tots alhora. En poca estona es va crear una samfaina musical que feia goig d'escoltar. Un grapat de tórtres s'ho miraven des de les teulades i s'afegien a la partitura amb el seu característic "u-úu-uuuh!" i fins i tot un parell de puputs donaven el contrapunt: "pú-put, pú-put!".

Tots el balaguerins i noguerencs, meravellats i fent rotllana al voltant de la plaça, també van començar a cridar: "Quants ocells! Quants ocells!". Amb les mans entrelaçades, les movien ara amunt, ara avall, ara amunt, ara avall: estaven fent una dansa! La gent que s'ho mirava des dels porxos es va afegir a la rotllana que va anar creixent i creixent fins que no hi va faltar ningú.

Diu que diuen que aquest va ser l'inici de la sardana, la dansa més bella de totes les danses que es fan i es desfan. Una dansa en cercle que convida tothom a ballar i agermana gent de pobles i condicions ben diferents. I també diu que diuen que, després que Ziriyab s'acomiadés de Balaguer per seguir el seu camí pel món, alguns pobles de la comarca van inventar danses que encara ara es ballen, com el Ball de Galeres d'Os de Balguer, el Ball Rodó de Menàrguens, La Galop de Balaguer o fins i tot, allà lluny seguint la busca de les dues en punt, la Contradansa d'Alentorn.

Jo no sé si aquesta història és certa o no, però fixeu-vos bé que el ritme de la sardana és exactament el que marca la frase que cridaven Ziriyab i els seus amics: "Quants-o-cells! Quants-o-cells!". I no em direu que no és bonic que sempre, sempre, les sardanes comencin amb un flabiol refiletant, en record dels ocells cantaires que aquell dia van omplir la Plaça Mercadal per crear una dansa que, encara avui, ens agermana sota el cel.

Homenatge a Balaguer, Capital de la Sardana 2022.